

Zingeving

Een paar keer per maand trek ik met mijn boek en mijn pen naar bijeenkomsten, congressen en andere evenementen, om ter plekke een poëtisch of literair verslag te maken. Vaak is dat een uitdaging, het is moeilijk om iets zinnigs te zeggen over de gebiedsuitbreiding van een gemeenschap in de Overbetuwe, of de meerwaarde van Nordic-wandelpaden in de gemeente Goor. Vandaag klonk de wekker echter minder schel en voelde de herfstige dauw fris aan en niet kil. Een symposium over zingeving, in Nijkerk nota bene, vermaard vanwege haar grote witte kerk-toren en haar prominente rol in de tabaksindustrie. Prachtig dat wij een bijeenkomst over het naderende einde in het rokers-waalhalla van Nederland houden.

Tijdens deze opdrachten kijk ik vaak naar de naam van de organisatie. "Agora", oud-grieks voor verzamelplaats. Een dorpsplein waar mensen samenkwamen voor handel, sociaal contact, verdieping en spirituele activiteiten. En als ik vandaag rondkijk, dan dekt de naam de lading. Ik zie een levendige gemeenschap in de Schakel, hongerig naar kennis en dorstig naar solidariteit.

Eudaimonisme

In, of op die Oudgriekse Agora's, spraken de Anne Wichmanns en Henk Steenhuizens van die tijd. Mensen zoals Plato en Aristoteles. En vooral Aristoteles had Oud-Griekse opvattingen over zingeving. Hij noemde zingeving "eudaimonisme" en mijn Oud-Grieks is een beetje roestig, maar ik denk dat hij geluk en zingeving zag als een voortvloeijsel van een deugdzaam leven, in combinatie met een doel en het constante gebruik van rationaliteit en rede. Rare jongens, die Grieken. Gelukkig heb je op deze Agora Aliza in plaats van Aristoteles, en Rinske in plaats van Plato. Want daarom bezoek ik het liefst dit soort congressen. Bij de vraag "Waarom ben ik hier nog?", zoek ik het antwoord niet meer in de Bijbel, of in de muziek van Nirvana, of in de boeken van Carl Jung, maar ik zoek het antwoord bij jullie. In deze zaal zitten 130 mensen die gezamenlijk duizenden en eens duizenden mensen hebben geholpen tot voorbij het eindstation. Jullie kennen de geheimen van de geest en de gebreken van het lichaam als geen ander.

Het agoramodel van Henk Steenhuis is namelijk een stuk makkelijker te begrijpen dan het eudaimonisme van Plato, al is het moeilijk om een zin over een zinnelijk, zintuiglijk, zinrijk en zinvol bestaan binnenin de zingeving te verzinnen.

Hoe vinden wij zin in deze vreemde geldfabriek, deze wrede wereld? Hoe maken we zin?

Resoneren

Op het moment dat Aliza begon te praten, droomde ik weg. Niet uit desinteresse, haar woorden waren prachtig. Ze resoneren. Ik moest denken aan mijn eigen leven van mijn twintigste tot mijn achtentwintigste. Ik had veel schulden, soms geen thuis, ik leefde van water en brood, en was vaak ook ziek. Toch voelde ik een lichtheid, een kracht, een diepe gevoel van betekenis en gelukzaligheid. Ik was namelijk op jacht om schrijver te worden. Mijn ouders en naasten maakten zich zorgen, maar het gevoel dat mijn leven zin had was allesbepalend.

De afgelopen zeven jaar is mijn leven gezegend met vele privileges. Ik kan goed leven van mijn werk, doe alleen maar leuke dingen, heb een prachtige vriendin en een onwerkelijk appartement. Ik sport wat meer en rook en drink wat minder, maar mijn drijfveer is weg. Ik voel mij steeds leger en ongelukkiger dan in de jaren waarin artsen, ouders en naasten zich zorgen maakten. Het is een constatering die jullie hier vandaag allang begrijpen. Soms is een gebrekkig leven met zingeving beter dan een volmaakt en leeg bestaan. Het verklaart het verschil tussen mensen uit Bhutan of Sierra Leone en Japan, Europa en de VS. Of valt hier geen CURRY van te maken?

Beelden en woorden

Hoe voorkom je dat mensen wachten tot ze er niet meer zijn? Hoe geef je zingeving een plek binnen je werkveld? Een beeld zegt meer dan duizend woorden en een goede vraag draagt vaak vele antwoorden. Antwoorden zijn er vandaag genoeg.

Zo leerde ik tijdens de deelsessies dat jullie als schrijvers nadenken. Welk narratief werkt voor iemand? Hoe maak jij je verhaal? Hoe weeg je woorden? Bij Anne ontstonden er semantische discussies die heftiger en kritischer van aard waren dan die van dronken dichters en snobistische schrijvers. “Is de definitie van het woord definitie wel goed, of

kiezen we voor het woord omschrijving?” Het is een vraag die je in een bruine kroeg om vier uur in de nacht verwacht, maar niet op dit symposium. Ik leerde dat zingeving een kaartspel kan zijn, of een boodschap op een kaart, zoals bij *Blik op Zin* en *VSCL*.

Samenwerking

Ik leerde dat samenwerking vaak tijd lijkt te kosten, maar in werkelijkheid tijd scheelt. Ik leerde dat je verder komt door geen waardeoordeel te vellen bij complexe zaken, zoals dhr. Bakir dat bij zijn Turkse patiënt leerde, en dat wij minder verschillen dan wij denken. De verschillen in onze kerken zijn minder groot dan onze overeenkomsten. Maaike leerde mij om oecumenisch te werk te gaan, weer zo een Oud Grieks begrip. Ik leerde dat muziek, taal en kunst hetzelfde zijn als zingeving: **Je lijkt het niet nodig te hebben tot het er niet meer is, dan is het alles.** Ik leerde dat sommige zaken heel complex lijken, maar eigenlijk heel simpel zijn en dat sommige zaken simpel lijken maar niet werken, zoals de mentimeter schermen vandaag. Je moet jezelf ook niet in te veel woorden verliezen, hoorde ik, dus ik zal langzaam (4.0) naar de afsluiting toe gaan.

Ik leerde vandaag dat alles taal is, maar taal niet alleen uit letters en woorden bestaat. De beelden van Jan, de klanken van Irene, de werken van Jacobiene en Angelique en zelfs de geur van de hulp-labrador, spreken luid, luider dan ik kan spreken.

De wekker klonk minder schel vandaag en de dauw voelde minder koud. Vandaag was een dag vol zingeving. Zinrijk, zinvol, zintuiglijk en zinnelijk. Er is geen eenduidig antwoord op de vraag hoe je zingeving een voornamere rol kan geven, maar samen de zoektocht aangaan, met elkaar in gesprek gaan, de tijd nemen, over je eigen oordeel heen stappen en oprecht luisteren; dat is de basis. Niet alleen in de palliatieve zorg, maar ook daarbuiten. Chaire! Dat is Oudgrieks voor fijne avond en proost!

Tim Lenders